

KANSALLISARKISTO

Arkistoitavien tietoaineistojen perusmetatiedot - suositus

Viranomaisinfo, 23.11.2023

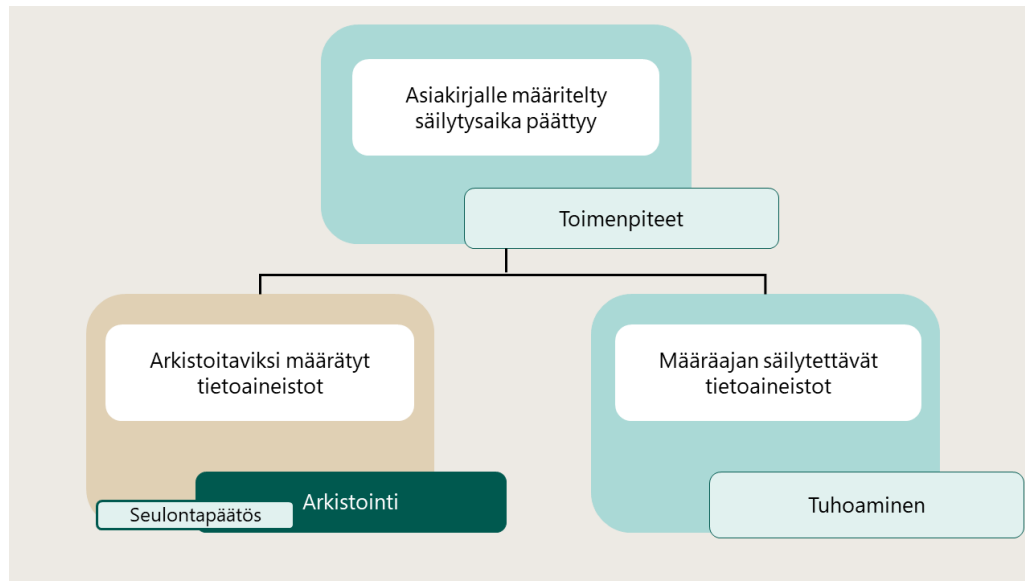
Maiju Hakala & Anssi Lampela

Esityksen sisältö

- 1) Perusmetatietojen määrittelyn lähtökohdat
- 2) Arkistoinnin ja tiedonhallinnan metatieto - yhteyksiä ja eroja
- 3) Suosituksen sisältö ja palaute

Arkistointi ja arkistovaihe

- Viranomainen määrittelee kaikille asiakirjoille **säilytysajan** niiden **alkuperäisessä käyttötarkoituksessa**
- Säilytysajan päätyttyä
  - Määräajan säilytettävät tietoaaineistot **tuhotaan**
  - **Arkistoitavaksi määrätty** tietoaaineistot **arkistoidaan**
- Arkistoinnista säädetään tai määrätään lain nojalla - pääasiassa Kansallisarkiston **seulontapäätöksillä**
- Arkistoitavaksi määrättyjä asiakirjoja säilytetään **arkistointitarkoituksissa** ilman aikarajaa osana **asiakirjallista kulttuuriperintöä**
- **Arkistovaiheessa** käyttö on pääasiassa tutkimuskäyttöä

Perusmetatietojen määrittelyn lähtökohdat

- Varmistaa arkistoitavien ja arkistoitujen tietoaineistojen ymmärrettävyys, todistusvoimaisuus ja käytettävyys.
- Monipuolistaa digitaalisten tietoaineistojen kuvailua.
- Kehittää ja tukea julkisen hallinnon arkistoinnin prosesseja.
- Ohjeistettu metatietokokonaisuus on yhteensopiva Kansallisarkistoon siirrettäviä tietoaineistoja koskevien metatieto-ohjeiden kanssa.

Metatieto = tieto, joka kuvaa aineiston kontekstia, sisältöä tai rakennetta sekä ohjaa ja dokumentoi sen käsittelyä ja hallintaa.
- *Finto, Tietotermit*

Tiedonhallinnan näkökulma

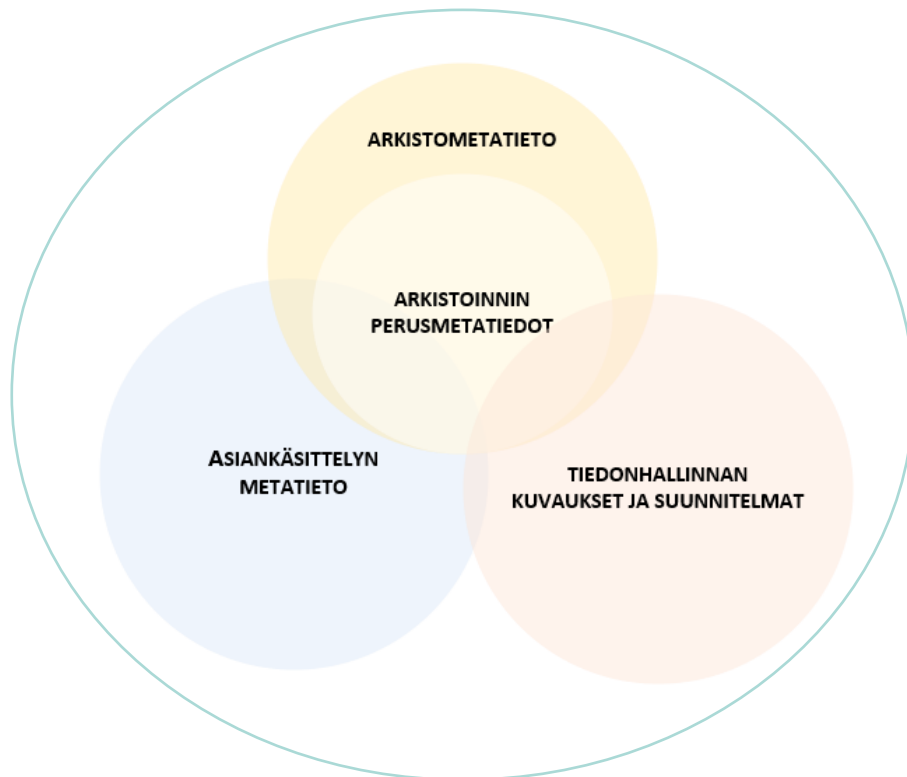
- Varmistaa viranomaisten tietoaineistojen yhdenmukainen ja laadukas hallinta sekä tietoturvallinen käsittely julkisuusperiaatteen toteuttamiseksi;
- Mahdollistaa viranomaisten tietoaineistojen turvallinen ja tehokas hyödyntäminen, jotta
  - viranomaisen voi hoitaa **tehtävänsä**
  - ja tarjota palvelunsa hallinnon asiakkaille hyvää hallintoa noudattaen tuloksellisesti ja laadukkaasti;
- Edistää tietojärjestelmien ja tietovarantojen yhteentoimivuutta
  - *Laki julkisen hallinnon tiedonhallinnasta (906/2019)*

Arkistoinnin näkökulma

- Varmistaa asiakirjallisen kulttuuriperinnön säilyminen ja saatavuus
- Mahdollistaa ja taata arkistoidun tiedon ymmärrettävyys ja käytettävyys hyvin pitkällä aikavälillä
  - Arkistoitua tietoa säilytetään ilman aikarajaa
  - Käyttö on muun muassa tutkimuskäyttöä, tulevia käyttötapoja ei voi ennakoida
  - Alkuperäinen käyttöympäristö, käyttäjät tai käyttöliittymät eivät ole tulevien käyttäjien tukena
- Tietoaineistojen arkistoitavuuden varmistaminen on viranomaisen **tehtävä**
- Asiankäsittelyn ja palveluiden hallinnan tuottama tieto ja metatieto ovat yhdenlaista arkistoitavaa ja arkistointia tukevaa tietoa

Sama tarkoitus ja työkalut

- Tiedon muodostaminen, organisointi ja säilyttäminen niin, että sitä voidaan käyttää hallitusti

- Metatieto (ml. rekisteröintitieto), luokittelu, kuvailu
- Suunnitelmat ja kuvaukset
  - Tietoaineistojen **elinkaaren ja kontekstitietojen** suunnittelu, hallinta ja dokumentointi
  - Myös näissä ylläpidetään **metatietoa**

Arkistoitavan tiedon kuvailu ja dokumentointi

- Tiedon- ja aineistohallinnan keino, erityinen näkökulma tietoon
  - Tiedon ymmärrettävyys ja käytettävyys sen välittömän muodostumis- ja käyttökontekstin ulkopuolella
- Varmistetaan että elinkaaren aikana kertyvä tarpeellinen metatieto seuraa aina tiedon mukana
- Yhdistetään tieto sen ymmärrettävyyttä, käyttöä ja todistusvoimaisuutta tukevaan kontekstiin
  - Tiedon alkuperä, tietosisältö ja rakenne
  - Toimijat ja toiminta tai tehtävä, jonka tuloksena tieto on muodostunut
  - Suhteet muihin tietoaineistoihin
  - Käyttörajoitukset

Arkistokuvailun kehittäminen

- Arkistokuvailun ohjeistuksen päivittäminen
- Arkistokuvailun näkökulma metatietojen tuottamiseen tiedon elinkaaren aikana
- Metatiedon laadun ja monikäyttöisyyden tukeminen
- Metatietojen tuottamisen tukeminen
- Tukea arkistoitavan ja arkistoidun tiedon jatkuvaa elinkaarihallintaa
- Erityisesti kontekstin kuvailun uudistaminen
  - asiakirjan spesifi syntykonteksti
  - tietoaineiston muodostuminen tietyn tehtävän hoitamisen tuloksena

Perusmetatietosuosituksen tavoitteita

- 1) Määritellä arkistokuvailun vähimmäistaso
- 2) Riittävä yhteneväisyys muuta tiedonhallintaa palvelevien ja dokumentoivien metatietojen kanssa
- 3) Ohjata arkistoinnin vaatimusten ja tarpeiden huomioon ottamista tiedon elinkaaren aikana
- 4) Tukea toimijoita, jotka kehittävät (arkistoitavien) tietoaineistojen tiedonhallinnan prosesseja ja ratkaisuja
- 5) Kiinnittää huomiota tietoaineistojen arkistolliseen toiminta- ja käyttökontekstiin
- 6) Edistää arkistoitavien tietoaineistojen käytettävyyttä niissä käyttötarkoituksissa, joita niillä on arkistossa (tietoaineistojen monikäyttöisyys)

Käsitteistä

Arkistointitarkoitus

- tarkoitukset, joissa arkistoitavia tietoaineistoja käytetään arkistoinnin jälkeen arkistollisessa toiminta- ja käyttökontekstissa

Arkistokuvailu

- 1) metatietojen tuottaminen arkistointitarkoituksen näkökulmasta
- 2) ja sen tuloksena syntyvä metatietokokonaisuus, joka tukee tietoaineiston käytettävyyttä arkistointitarkoituksessa

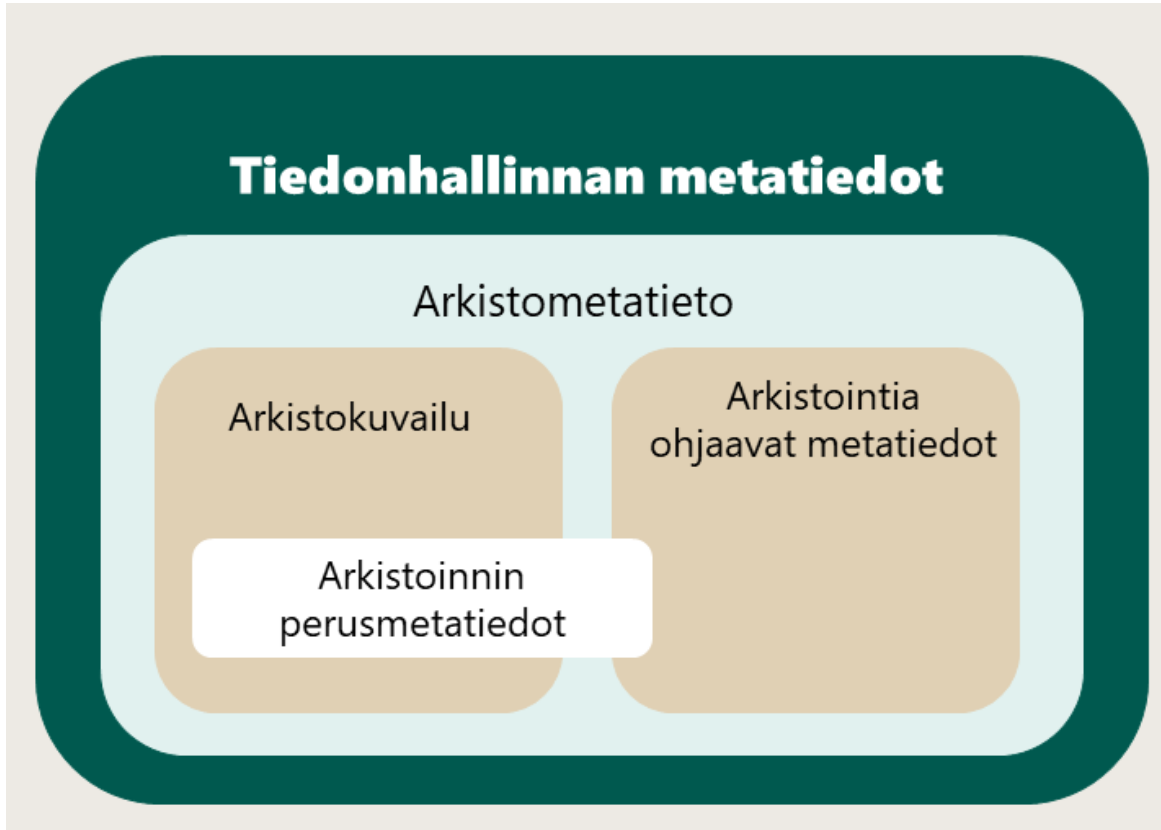
Arkistometatieto

- arkistokuvailu & arkistointia tiedon elinkaaren aikana tukeva metatieto

Arkistoinnin perusmetatieto

- vähimmäistason mukaan määritetyt arkistometatiedot

Arkistokuvailu ja tiedon elinkaaren hallinta

<https://kansallisarkisto.fi/metatieto-ja-arkistokuvailu>

- Arkistointi ja arkistokuvailu ovat osa tiedonhallintaa ja tiedon elinkaaren hallintaa
- Arkistometatieto määritetään arkistointitarkoituksen näkökulmasta
- Arkistometatietoa tuotetaan tiedon koko elinkaaren ajan
  - Painotus elinkaaren alkupäässä eli tietoaineiston muodostumiskontekstin dokumentoinnissa
- Arkistokuvailu palvelee myös muita kuin arkistointitarkoituksia
  - Pitkään säilytettävä tieto, alkuperäisestä yhteydestään irrotettu tieto
- Digitaalisen tiedon ja sitä koskevan metatiedon monikäyttöisyys ja hallinta on tärkeää tiedon elinkaaren kaikissa vaiheissa

Perusmetatietojen kuvailukohteet

Tehtävä

Aineisto:
Asiakirjakokonaisuus
Asiakirja

Aika

Paikka

Toimija

Käyttörajoitus

Perusmetatiedot

AINEISTO (Asiakirjakokonaisuus)	AINEISTO (Asiakirja)	TOIMIJAJA	TEHTÄVÄ
Nimeke (p) Asiakirjakokonaisuuden aika (p) Tunniste Luokittelu (ep) Elinkaaritapahtumat Tietosisältö Tietorakenne Alkuperäisyys / E heys (ep) Käyttöohje Julkisuusluokka (p) Turvallisuusluokka (p) Henkilötietoja (p) Käyttörajoitus (ep) Arkistoinnin peruste (p) Säilytysmuoto (p) Analogisen ilmentymän kulttuurihistoriallinen arvo (ep) Elinkaaren vaihe (p) Säilytysajan päättymisajankohta (p)	Nimeke (p) Asiakirjan aika (p) Tunniste Luokittelu (ep) Elinkaaritapahtumat Tietosisältö Tietorakenne Alkuperäisyys ja eheys (ep) Käyttöohje Julkisuusluokka (p) Turvallisuusluokka (p) Henkilötietoja (p) Käyttörajoitus (ep) Arkistoinnin peruste (p) Säilytysmuoto (p) Analogisen ilmentymän kulttuurihistoriallinen arvo (ep) Elinkaaren vaihe (p) Säilytysajan päättymisajankohta (p)	Toimijan nimi (p) Toimijan tunniste Toimijan aika (ep) Toimijan luokittelu Ammatti (ep) Toimijan kuvaus (ep) Ohjaavat säädökset	Tehtävän nimi (p) Tehtävän tunniste(p) Tehtävän kuvaus Valtuus ----- Tehtävään liittyvä tehtävä (ep)
----- Nimekkeen tarkenne Asiakirjakokonaisuuden tyyppi (ep) Asiakirjakokonaisuuden sisällön tyyppi Asiakirjakokonaisuuden kieli (p) Hakuvälineet Arkistopaikka (p)	----- Asiakirjan laajuus Asiakirjan sisällön tyyppi Asiakirjan kieli (p)	PAIKKA Paikan nimi (p) Paikan tunniste (p) Paikan aika Paikan tyyppi (p) Koordinaatit (p) Paikan kuvaus ----- Paikkaan liittyvä paikka	AIKA Ajan kuvaus (p) Ajan rooli (p) Ajan tarkkuus (ep)
----- Asiakirjakokonaisuuteen liittyvä toimija (p) Asiakirjakokonaisuuteen liittyvä tehtävä (ep) Asiakirjakokonaisuuteen liittyvät paikka (ep) Asiakirjakokonaisuuteen liittyvä aineisto (ep)	----- Asiakirjaan liittyvä toimija (p) Asiakirjaan liittyvä tehtävä (ep) Asiakirjaan liittyvä paikka (ep) Asiakirjaan liittyvä aineisto (p)	KÄYTTÖRAJOITUS Käyttörajoituksen peruste (p) Käyttörajoituksen kesto (p) Käyttöluvan myöntäjä (p)	SELITYKSET p = pakollinen ep = ehdollisesti pakollinen

Suositusluonnoksesta saatu palaute

- Kommentointi 5.10.–17.11.2023 (Lausuntopalvelu.fi)
  - 16 kommenttia, suuret kiitokset!

- **Suosituksen lähtökohdat:**

- Yhteentoimivuuden, metatiedon monikäyttöisyyden ja esitystapojen kehittäminen
  - Yhteydet muihin metatietoihin, mm. Tiedonhallintalautakunnan suosituksiin
  - Yhteentoimivuusalustan ja muiden tarpeellisten kanavien hyödyntäminen
- Arkistoinnin käytännöllinen ja pitkäjänteinen kehittäminen

Kysymyksiä, keskustelua.

KANSALLISARKISTO

Lisätietoa metatiedosta ja kuvailusta:

- [Arkistoinnin ohjaus –verkkosivut](#)
- viranomaisohjaus@kansallisarkisto.fi

www.kansallisarkisto.fi

@kansallisarkisto

@kansallisarkist